

MARIUSZ DZIWIULSKI

AKTYWNOŚĆ INWESTYCYJNA GOSPODARSTW ROLNYCH W POLSCE W 2010 ROKU Z UWZGLĘDNIENIEM ICH WIELKOŚCI EKONOMICZNEJ

Słowa kluczowe: nakłady inwestycyjne, gospodarstwo rolne, wielkość ekonomiczna

Keywords: investment outlays, agricultural holding, economic size

Klasyfikacja JEL: Q14

Wprowadzenie

Inwestycje w produkcyjne środki trwałe determinują sytuację ekonomiczną gospodarstw rolnych. Według J. Mikołajczyka¹ są niezbędne do odtwarzania i rozwoju mocy produkcyjnych dla poprawy dochodowości i konkurencyjności w rolnictwie polskim. Zdaniem W. Józwiaka i A. Kagana² „podejmowanie działań inwestycyjnych jest świadectwem prowadzenia działalności rynkowej, modernizowania gospodarstwa i powiększania skali produkcji. Podejmowane inwestycje produkcyjne decydują o szansach rozwojowych gospodarstw. Wskazują one, iż rolnik powiększa zasoby środków trwałych lub podnosi ich jakość, co ma przyczynić się do zwiększenia potencjału gospodarstwa w przyszłości. Doskonale nie technicznych środków pracy, a także wprowadzanie nowoczesnych maszyn i urządzeń w produkcji rolniczej prowadzi do wzrostu produktywności zarówno w produkcji roślinnej, jak i zwierzęcej”. Brak podejmowania takich działań może z kolei być początkiem procesów dywergencyjnych, które polegają na ograniczaniu zasobów czynników produkcji bądź ograniczeniu liczby (albo zakresu) prowadzonych działalności³.

R. Manteuffel⁴ określał inwestycje rolnicze jako każdy nowy środek trwały służący w sposób bezpośredni lub pośredni do uzyskania produkcji (lub usługi) rolniczej. Powinny one wynikać ze ściśle określonych potrzeb i umożliwiać jednostce gospodarczej spełnienie

¹ J. Mikołajczyk: *Nakłady inwestycyjne w gospodarstwach indywidualnych według wielkości ekonomicznej w świetle polskiego FADN*, Roczniki Nauk Rolniczych, seria G, t. 96, z. 3., Warszawa 2009.

² W. Józwiak, A. Kagan: *Gospodarstwa towarowe a gospodarstwa wielkotowarowe*, Roczniki Nauk Rolniczych, seria G, t. 95, z. 1, Warszawa 2008.

³ J. Mikołajczyk: *Zastosowanie miar oceny efektywności ekonomicznej do planowania oraz oceny działań dywergencyjnych w gospodarstwach rolniczych*, Zagadnienia Ekonomiki Rolnej, nr 3, Warszawa 2012.

⁴ R. Manteuffel: *Ekonomika i organizacja gospodarstwa rolniczego*, PWRiL, Warszawa 1979.

przedstawionych przed nią zadań. R. Manteuffel wskazywał też na specyfikę inwestycji rolniczych pisząc, że inwestowanie nie jest warunkiem niezbędnym do prowadzenia działalności rolniczej, gdyż tę można zorganizować dysponując jedynie środkami obrotowymi, siłą roboczą i umiejętnością gospodarowania. Biorąc jednak pod uwagę obecnie zmieniające się uwarunkowania w sektorze rolnictwa, wynikające przede wszystkim z rosnącej presji kosztowej i rosnących wymogów odnośnie do wydajności, inwestowanie w gospodarstwach rolnych stało się niezbędne do poprawy pozycji konkurencyjnej, jak też efektywności prowadzonej produkcji rolnej. Podobną opinię sformułowała U. Malaga-Toboła⁵, według której dla poprawy efektywności produkcji rolniczej konieczna jest systemowa modernizacja rolnictwa, oparta na postępie technologicznym (nowoczesne zestawy maszyn oraz nowe lub zmodernizowane budynki i budowle), gdyż lepsze uzbrojenie techniczne warunkuje wyższe plony roślin i produktywność zwierząt przy równoczesnym obniżaniu jednostkowych kosztów produkcji.

Inwestycje są ważnym elementem współczesnego rolnictwa w kraju. Czasem wzmożonej aktywności gospodarstw rolnych w tym zakresie był okres po akcesji Polski do Unii Europejskiej. Zgodnie z danymi GUS⁶ (2011) w 2010 roku wartość środków przeznaczonych na inwestycje w sektorze rolnictwa i łowiectwa wyniosła 3,7 mld zł i była zbliżona do 2009 roku, ale o 55% wyższa w odniesieniu do 2005 roku. Łącznie w latach 2005–2010 na inwestycje w tym sektorze przeznaczono ponad 20 mld zł.

Cel i metoda badań

Celem badań było ukazanie zależności w poziomie wysokości środków przeznaczanych na inwestycje, a także intensywności inwestowania w gospodarstwach rolnych w kraju względem ich wielkości ekonomicznej. W analizach wykorzystano wyniki rachunkowości rolnej Polskiego FADN z 2010 roku, opublikowane przez IERiGŻ-PIB. Zastosowano podział gospodarstw według wielkości ekonomicznej, którą określono, zgodnie z nową typologią gospodarstw rolnych, za pomocą wskaźników Standardowej Produkcji (*Standard Output* – SO⁷). Wyodrębniono sześć klas wielkości ekonomicznej: bardzo małe (2–8 tys. euro SO), małe (8–25 tys. euro SO), średnio małe (25–50 tys. euro SO), średnio duże (50–100 tys. euro SO), duże (100–500 tys. euro SO) a także bardzo duże (>500 tys. euro SO).

Zastosowany podział oraz przyjęte kategorie są zgodne z metodologią FADN. Inwestycje brutto, oznaczają wartość zakupionych i wytworzonych środków trwałych pomniej-

⁵ U. Malaga-Toboła: *Produkcja towarowa a kierunki zmian wyposażenia technicznego w rozwojowych gospodarstwach rolnych*, Inżynieria Rolnicza, nr 1, Kraków 2009.

⁶ *Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2010*, GUS, Warszawa 2011.

⁷ SO – parametr określający wartość produkcji określonej działalności produkcji roślinnej lub zwierzęcej uzyskiwanej z 1 ha lub od 1 zwierzęcia w ciągu 1 roku, w przeciętnych dla danego regionu warunkach produkcyjnych (wyrażona w euro). Klasyfikacja gospodarstw FADN w 2010 została przeprowadzona na podstawie parametrów SO 2004 odzwierciedlających wartości SO dla lat 2003–2005 dla poszczególnych regionów FADN (L. Goraj: *Współczynniki Standardowej Produkcji „2007” dla celów Wspólnotowej Typologii Gospodarstw Rolnych*, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2012).

szoną o wartość sprzedanych oraz przekazanych nieodpłatnie środków trwałych w roku obrachunkowym plus różnica wartości stada podstawowego⁸. Z kolei inwestycje netto obejmują inwestycje brutto pomniejszone o obliczoną dla roku obrachunkowego wartość amortyzacji.

W badaniach wykorzystano dane GUS, a także informacje publikowane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) oraz studia literatury przedmiotu. W prezentacji wyników badań zastosowano metodę opisową i tabelaryczną.

W celu przedstawienia zróżnicowania intensywności działalności (aktywności) inwestycyjnej w poszczególnych grupach gospodarstw obliczono relacje wysokości inwestycji brutto na 1 ha użytków rolnych oraz jednostkę pracy, wyrażoną w osobach pełnozatrudnionych. Obliczono również wskaźnik odnowienia środków trwałych, który odzwierciedla relację wartości środków trwałych uzyskanych w danym okresie z działalności inwestycyjnej do wartości brutto środków trwałych⁹. Im wartość tego wskaźnika jest wyższa, tym w większym stopniu gospodarstwa są w stanie odtwarzać posiadany majątek trwały. Wartość inwestycji brutto odniesiono również do wysokości dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego, co miało na celu ukazanie poziomu wykorzystania wypracowanych środków pieniężnych w postaci dochodu, na dalszy rozwój gospodarstwa, rozumiany w tym przypadku jako zwiększanie jego wartości.

Działalność inwestycyjna gospodarstw rolnych ze względu na ich siłę ekonomiczną – dyskusja

Gospodarstwa objęte badaniami charakteryzowały się znacznym zróżnicowaniem w poziomie kwot przeznaczanych na inwestycje, a także silną zależnością ich wysokości względem wielkości ekonomicznej. W gospodarstwach bardzo dużych w 2010 roku przeciętna wartość inwestycji brutto była ponad 900-krotnie wyższa niż w gospodarstwach bardzo małych oraz 14,1-krotnie wyższa niż w grupie jednostek średnio dużych.

Jednym z elementów warunkujących wysokość inwestycji w odniesieniu do podstawowych czynników produkcji jest ich techniczne uzbrojenie. Stanowi ono relację wartości majątku trwałego (bez wartości ziemi) do liczby osób pełnozatrudnionych (AWU) w gospodarstwie – techniczne uzbrojenie pracy, czy też 1 ha użytków rolnych – techniczne uzbrojenie ziemi¹⁰.

Z badań wynika, że wskaźniki technicznego uzbrojenia pracy oraz ziemi zwiększały się do określonego poziomu wielkości ekonomicznej, notując spadki w grupach gospodarstw dużych i bardzo dużych. Najwyższą wartość technicznego uzbrojenia pracy zano-

⁸ L. Goraj: *Wyniki standardowe uzyskane przez gospodarstwa rolne uczestniczące w Polskim FADN w 2010 roku*, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2011.

⁹ N. Grzenkowicz, J. Kowalczyk, A. Kusak, Z. Podgórski: *Analiza ekonomiczna przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2007.

¹⁰ W. Poczta, J. Średzińska, A. Standar: *Sytuacja finansowa gospodarstw rolnych krajów UE według potencjału produkcyjnego*, J. Agribus. Rural Dev. 2008, 4 (10), s. 83–94.

towano w gospodarstwach dużych – 286,7 tys. zł/AWU. Może to wskazywać na bardziej efektywne wykorzystanie zasobów siły roboczej przez te jednostki, a także na wyższą stopę substytucji pracy żywej kapitałem, przejawiającej się w relatywnie wysokim poziomie technologicznym tych gospodarstw. Najwyższą wartość wskaźnika technicznego uzbrojenia ziemi odnotowano natomiast w gospodarstwach średnio dużych – 12,6 tys. zł/ha. Spadek wskaźników uzbrojenia czynników produkcji w gospodarstwach bardzo dużych może świadczyć o bardziej ekstensywnym podejściu do prowadzenia działalności rolniczej przez te jednostki. Dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych, który uzyskały gospodarstwa powyżej 500 tys. SO, był bowiem najniższy spośród rozpatrywanych grup. Najwyższym wskaźnikiem technicznego uzbrojenia pracy jak też ziemi charakteryzowały się natomiast gospodarstwa bardzo małe (tab. 1).

Tabela 1

Informacje ogólne i poziom inwestycji w gospodarstwach wyodrębnionych pod względem wielkości ekonomicznej w 2010 roku

Wyszczególnienie	Ogółem	Bardzo małe	Małe	Średnio małe	Średnio duże	Duże	Bardzo duże
Liczba gospodarstw	11 191	1092	4281	3107	1767	853	91
SO (tys. euro)	19,3	6,3	14,3	35,7	68,5	176,6	1212,6
Inwestycje brutto (tys. zł)	14,0	1,2	7,7	34,3	78,0	163,2	1100,5
Inwestycje netto (tys. zł)	-1,7	-6,8	-6,0	7,4	34,4	72,5	497,4
Udział dopłat do inwestycji w kwocie inwestycji brutto (%)	6,6	15,4	9,1	6,4	5,4	5,9	2,8
Wartość aktywów trwałych (tys. zł)	506	265	462	946	1546	2648	8482
Techniczne uzbrojenie ziemi (tys. zł/ha)	11,3	13,1	11,7	12,4	12,6	9,7	6,1
Techniczne uzbrojenie pracy (tys. zł/AWU)	126,9	81,4	109,6	200,5	280,9	286,7	176,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych FADN.

Podobne prawidłowości były również widoczne w przypadku relacji wartości inwestycji brutto do posiadanych zasobów pracy oraz ziemi. Najwyższym wskaźnikiem inwestycji brutto w przeliczeniu na 1 AWU cechowały się gospodarstwa duże, natomiast w odniesieniu do 1 ha użytków rolnych – gospodarstwa średnio duże. Było to związane z relatywnie wysokim poziomem technicznego uzbrojenia pracy i ziemi, który wymuszał po części konieczność odnawiania posiadanej infrastruktury technicznej (maszyny i urządzenia oraz budynki i budowle). Stanowiło to także niezbędny warunek utrzymania relatywnie wysokich wskaźników produktywności przez te gospodarstwa. Dalsze zwiększanie siły ekonomicznej powodowało spadek intensywności inwestowania i spadek wskaźników inwestycji

na jednostkę pracy oraz ziemi w gospodarstwach bardzo dużych. Najniższe relacje inwestycji brutto do czynników produkcji zaobserwowano w gospodarstwach małych i bardzo małych, co świadczy o przeciętnie niskim poziomie aktywności inwestycyjnej właścicieli takich jednostek (tab. 2).

Tabela 2

Wybrane wskaźniki dotyczące inwestycji w wyodrębnionych grupach gospodarstw w 2010 roku

Wyszczególnienie	Ogółem	Bardzo małe	Małe	Średnio małe	Średnio duże	Duże	Bardzo duże
Inwestycje brutto/1 ha UR	730	141	487	1062	1442	1236	1062
Inwestycje brutto/1 AWU	8171	877	4571	17194	32248	36447	30631
Inwestycje brutto/dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego	0,37	0,08	0,24	0,44	0,54	0,52	1,17
Wskaźnik odnowienia środków trwałych	0,03	0,005	0,02	0,04	0,05	0,06	0,13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych FADN.

Czynnikiem sprzyjającym wydatkowaniu środków pieniężnych na inwestycje w analizowanym roku były środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. Agencja Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa w 2010 roku, w ramach działania PROW 2007–2013 „Modernizacja gospodarstw rolnych”, zrealizowała płatności na kwotę 1,96 mld zł¹¹.

Badane gospodarstwa w znacznym stopniu różniły się pod względem wysokości wykorzystania na inwestycje środków pochodzących z zewnątrz. Kwota uzyskanych dopłat do inwestycji była uzależniona od ich wysokości, a więc również siły ekonomicznej. W gospodarstwach bardzo dużych przeciętna suma dofinansowania do realizowanych projektów inwestycyjnych wynosiła 1,1 mln zł, podczas gdy w gospodarstwach średnio dużych i bardzo małych była odpowiednio 7- i 165-krotnie niższa. O poziomie aktywności gospodarstw rolnych w zakresie pozyskiwania środków świadczyć może jednak udział dopłat w kwocie inwestycji brutto. Wskaźnik ten, biorąc pod uwagę analizowane grupy, charakteryzował się odwrotną tendencją w relacji do wysokości wskaźnika SO. Największy jego poziom zanotowano w gospodarstwach bardzo małych, a najmniejszy w grupie jednostek bardzo dużych (tab. 1). Z jednej strony mogłoby to świadczyć, że gospodarstwa małe w relatywnie mniejszym stopniu są w stanie realizować zakup środków trwałych bez wsparcia finansowego pochodzącego z obcych źródeł. Z drugiej jednak – o znacznie większych możliwościach realizacji inwestycji i większej dywersyfikacji źródeł ich finansowania w gospodarstwach ekonomicznie silnych.

¹¹ *Sprawozdanie z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za 2010 rok*, ARiMR, Warszawa 2011.

Oprócz dopłat popularnym źródłem finansowania inwestycji w gospodarstwach są kredyty, w tym również kredyty preferencyjne. Z danych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wynika, że w 2010 roku w ramach systemu dopłat do odsetek kredytów preferencyjnych zostało udzielonych 12,2 tys. kredytów inwestycyjnych na łączną kwotę blisko 2,4 mld zł. Przeciętna kwota zobowiązań w gospodarstwie FADN w 2010 roku wynosiła 32 tys. zł. Najwyższą ich wartość zarejestrowano w gospodarstwach najsilniejszych ekonomicznie (>500 tys. euro SO) – ponad 3 mln zł. W gospodarstwach małych i bardzo małych kredyty nie stanowiły istotnego sposobu pozyskiwania kapitału, a suma zobowiązań w relacji do wartości aktywów ogółem wynosiła w nich 1–3%, podczas gdy w gospodarstwach najsilniejszych ekonomicznie (bardzo duże) – blisko 22%. Świadczy to o uproszczonej i bezpiecznej strukturze finansowania przez gospodarstwa ekonomicznie słabsze, ale także o niewykorzystywaniu przez te jednostki zewnętrznych źródeł finansowania do prowadzenia działalności inwestycyjnej. Gospodarstwa duże w większym stopniu mogły finansować inwestycje w oparciu o zaciągnięte kredyty, również przy niezachwianej relacji kapitału własnego do kwoty zobowiązań. Kapitał własny z nadwyżką pokrywał wartość posiadanych środków trwałych w gospodarstwie, co świadczy również o zachowaniu tzw. złotej reguły bilansowej oraz relatywnie wysokim bezpieczeństwie finansowym.

Ważnym aspektem z punktu widzenia wydatkowania środków na inwestycje jest również poziom dochodów gospodarstw, w głównej mierze warunkowany sytuacją produkcyjno-cenową na rynkach rolnych. Rok 2010 był dość korzystny pod względem uzyskiwanych dochodów przez rolników ze względu na relatywnie wysokie ceny produktów wolnych, takich jak zboża czy też mleko. Zgodnie z danymi FADN wysokość dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego w 2010 roku była o 62% wyższa w porównaniu do 2009 roku oraz o 92% wyższa niż w 2004 roku. Poprawa sytuacji ekonomicznej mogła być czynnikiem wzmagającym aktywność inwestycyjną gospodarstw w kraju. Dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego (DzRGR) wykazywał dodatnią zależność między wysokością parametru SO. Jego wartość w gospodarstwach bardzo dużych wyniosła 938 tys. zł i była 6-krotnie wyższa niż w grupie gospodarstw średnio dużych i 64-krotnie wyższa niż w jednostkach bardzo małych. Pozwalało to również na zaangażowanie wyższych kwot na inwestycje z wypracowanych środków własnych przez gospodarstwa większe. Wskazuje na to rosnąca relacja wysokości inwestycji brutto do kwoty dochodu z rodzinnego gospodarstwa rolnego. W gospodarstwach najsłabszych ekonomicznie wynosiła ona 0,08, co świadczy o relatywnie niewielkim zaangażowaniu uzyskanego dochodu na dalszy rozwój. Z kolei w gospodarstwach powyżej 500 tys. euro SO relacja wartości inwestycji do dochodu rolniczego kształtowała się natomiast na poziomie 1,17, co oznacza, że kwota inwestycji brutto przekraczała znacznie poziom wypracowanego dochodu. W praktyce mogło to powodować konieczność korzystania z kredytów w celu sfinansowania inwestycji, co potwierdzałoby wcześniejsze rozważania. Należy jednak pamiętać, że wskaźnik ten nie odzwierciedla poziomu zgromadzonych środków pieniężnych w postaci oszczędności ani też kosztów niepieniężnych, niezwiązanych z wydatkami, czyli amortyzacji.

W ramach przeprowadzonej analizy wyników rachunkowych, dotyczących inwestycji, został obliczony również wskaźnik odnowienia środków trwałych. Jego przeciętna wartość w gospodarstwach FADN w 2010 roku ukształtowała się na poziomie 0,02, co oznacza, że średnio badane gospodarstwo było w stanie odtwarzać posiadane maszyny i urządzenia oraz budynki w skali 2% ich łącznej wartości. Wskaźnik ten zwiększał się kolejno w wyodrębnionych grupach pod względem wielkości SO i w gospodarstwach bardzo dużych ukształtował się na poziomie wynoszącym blisko 0,13. W gospodarstwach bardzo małych, małych oraz średnio małych poziom odnowienia środków był na tyle niski, że nie pozwalał na realne powiększenie ich wartości. Potwierdzają to zaprezentowane w tabeli 1 wyniki dotyczące poziomu inwestycji netto w tych gospodarstwach. Ich wartość w wymienionych grupach przyjęła wartości ujemne, co świadczy, że kwota inwestycji brutto nie była w stanie pokryć kosztów związanych z amortyzacją, przyczyniając się do zmniejszenia wartości gospodarstw w analizowanym roku. Zaważyło to również na ujemnym poziomie inwestycji netto w całej badanej zbiorowości. Tylko gospodarstwa o sile ekonomicznej większej niż 50 tys. euro SO były w stanie odtwarzać posiadany majątek trwały.

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza danych rachunkowych gospodarstw rolnych wskazała na dodatnią zależność wysokości kwoty inwestycji względem wielkości ekonomicznej. Większej skali inwestycji w gospodarstwach silnych ekonomicznie sprzyjały osiągnięte stosunkowo wysokie dochody. Ponadto jednostki ekonomicznie silne były bardziej skłonne do ryzyka i finansowania inwestycji z zaciągniętych kredytów, podczas gdy mniejsze gospodarstwa preferowały bardziej ostrożną politykę finansowania. Na podstawie przeprowadzonych analiz można wysnuć wniosek, że gospodarstwa o większej sile ekonomicznej są w stanie realizować politykę inwestycyjną bez wsparcia zewnętrznego. Dopłaty do inwestycji odgrywały większą rolę w gospodarstwach ekonomicznie słabszych, o czym świadczył ich relatywnie wysoki udział w ogólnej kwocie inwestycji brutto, co pozwala stwierdzić, że w wielu przypadkach bez wsparcia z zewnątrz inwestycje nie mogłyby zostać zrealizowane.

Intensywność inwestowania w odniesieniu do podstawowych czynników produkcji (praca, ziemia) nie wykazywała współzależności z kwotą przeznaczaną na inwestycje. Najwyższym wskaźnikiem inwestycji brutto w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych charakteryzowały się gospodarstwa średnio duże, a w przeliczeniu na 1 AWU – gospodarstwa duże.

Wraz ze wzrostem siły ekonomicznej zwiększał się również wskaźnik odnowienia środków trwałych. W największym stopniu majątek trwały odtwarzały zatem jednostki bardzo duże. Gospodarstwa o sile ekonomicznej poniżej 50 tys. SO w analizowanym roku nie były w stanie jednak odtwarzać posiadanego majątku trwałego. Wartość inwestycji brutto była tam niższa od kwoty naliczonej amortyzacji.

Literatura

- Goraj L.: *Współczynniki Standardowej Produkcji „2007” dla celów Wspólnotowej Typologii Gospodarstw Rolnych*, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2012.
- Goraj L.: *Wyniki standardowe uzyskane przez gospodarstwa rolne uczestniczące w Polskim FADN w 2010 roku*, IERiGŻ-PIB, Warszawa 2011.
- Grzenkiewicz N., Kowalczyk J., Kusak A., Podgórski Z.: *Analiza ekonomiczna przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2007.
- Józwiak W., Kagan A.: *Gospodarstwa towarowe a gospodarstwa wielkotowarowe*, Roczniki Nauk Rolniczych, seria G, t. 95, z. 1, Warszawa 2008.
- Malaga-Toboła U.: *Produkcja towarowa a kierunki zmian wyposażenia technicznego w rozwojowych gospodarstwach rolnych*, Inżynieria Rolnicza, nr 1, Kraków 2009.
- Manteuffel R.: *Ekonomika i organizacja gospodarstwa rolniczego*, PWRiL, Warszawa 1979.
- Mikołajczyk J.: *Nakłady inwestycyjne w gospodarstwach indywidualnych według wielkości ekonomicznej w świetle polskiego FADN*, Roczniki Nauk Rolniczych, seria G, t. 96, z. 3., Warszawa 2009.
- Mikołajczyk J.: *Zastosowanie miar oceny efektywności ekonomicznej do planowania oraz oceny działań dywestycyjnych w gospodarstwach rolniczych*, Zagadnienia Ekonomiki Rolnej, nr 3, Warszawa 2012.
- Poczta W., Średzińska J., Standar A.: *Sytuacja finansowa gospodarstw rolnych krajów UE według potencjału produkcyjnego*, J. Agribus. Rural Dev. 2008, 4 (10), s. 83–94.
- Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2010*, GUS, Warszawa 2011.
- Sprawozdanie z działalności Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa za 2010 rok*, ARiMR, Warszawa 2011.

mgr Mariusz Dziwulski
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw

Streszczenie

W pracy podjęto próbę wskazania różnic w poziomie wydatków inwestycyjnych w gospodarstwach rolnych w Polsce w 2010 roku ze względu na ich wielkość ekonomiczną. Obliczono wskaźniki poziomu inwestycji w relacji do podstawowych czynników produkcji (ziemia, praca), wskaźnik odnowienia środków trwałych oraz relację wartości inwestycji do osiągniętego dochodu. Zaobserwowano zależności badanych wskaźników a siłą ekonomiczną gospodarstw. Do analiz wykorzystano dane rachunkowości rolnej FADN.

**INVESTMENT ACTIVITY OF POLISH AGRICULTURAL HOLDINGS IN 2010
IN TERMS OF THEIR ECONOMIC SIZE**

Summary

The main purpose of paper was to identify the differences in the level of Polish farms investments expenditures in 2010 in terms of their economic size. Factors such as relation of investments value to the basic production indicators (land, labour), fixed assets renewal factor as well as the relation of investments to family farm income were also presented. The article has been prepared using FADN data published by the IAFE-NRI.

